

Προέλευση και όρος μαντινάδας

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΜΟΙΡΩΝ

Μαθητές:

Αυγενάκη Ελένη(A1),Βεϊσάκη Δήμητρα(A1),Γιαννούτσος-Μπαρκάς
Δημήτρης(A1),Ταφλαΐ Μπέλλα(A4),Χατζηδάκη
Αλκυώνη(A4),Φραγκιαδάκη Μαρία-Ειρήνη(A4)

Υπεύθυνος Καθηγητής:

Δασκαλάκης Μιχάλης

Περιεχόμενα

- ✓ Μεθοδολογία
- ✓ Εισαγωγή
- ✓ Προέλευση και όρος μαντινάδας
- ✓ Κρητική Ποίηση
- ✓ Αγάπη
- ✓ Άγγελοι
- ✓ Απειλητικές
- ✓ Ζήλεια
- ✓ Μάτια
- ✓ Μίσος

Προέλευση και όρος μαντινάδας

Όρος μαντινάδας:

Η **μαντινάδα** ή **πατινάδα** ή **κοτσάκι** είναι ποίημα που αποτελείται από δυο στίχους που συνήθως είναι δεκαπεντασύλλαβοι σε ομοιοκαταληξία ή και τέσσερα ημιστίχια που δεν ομοιοκαταληκτούν απαραίτητα. Αποτελεί μέσο αυθόρμητης λαϊκής έκφρασης σε αρκετά μέρη της Ελλάδας, κυρίως όμως ως κατηγορία του νησιώτικου ελληνικού τραγουδιού στην Κρήτη που είναι ξακουστή για τις μαντινάδες της. Ειδικότερα, η κρητική μαντινάδα διακρίνεται για την ιδιόζουσα έκφραση, το μεστό της φράσης και αντανακλά τα αισθήματα, τη σκέψη και τη ζωή του κρητικού λαού. Αντλεί τη θεματολογία της από ποικίλους τομείς και ανάλογα διακρίνονται σε σκωπτικές μαντινάδες, ερωτικές, ευκαιριακές και φιλοσοφικές. Είτε ως φιλοσοφία, είτε εκφράζοντας παράπονο, η μαντινάδα επί αιώνες συνοδεύει τους Κρητικούς σε όλες τους τις στιγμές και στις εκδηλώσεις, στο σημείο που όσοι δεν είναι από την Κρήτη την θεωρούν αποκλειστικά κρητική ποιητική δημιουργία.

Για να χαρακτηριστεί ένα δίστιχο μαντινάδα πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις:

- 1) Να είναι γραμμένο στην Κρητική γλώσσα.
- 2) Να έχει λογικό νόημα.
- 3) να διαθέτει ποιητικά στοιχεία, όπως πρωτοτυπία, ευρηματικότητα, φαντασία, αλληγορία και να δημιουργεί εικόνες.

Η μαντινάδα είναι ένα ποίημα σταθερής μορφής που ολοκληρώνεται σε δύο στίχους. Αυτό το είδος ποίησης είναι εύλογα πολύ δύσκολο, επειδή οι σκέψεις και το συναίσθημα πρέπει να εκφραστούν με πληρότητα μέσα σε ασφυκτικά όρια λέξεων.

Οι χασμωδίες και οι επαναλήψεις λέξεων στην ίδια μαντινάδα πρέπει να αποφεύγονται. Αυτός είναι και ο λόγος που οι καλές μαντινάδες είναι λίγες.

Η μαντινάδα είναι η δημοτική ποίηση της Κρήτης, που δεν ζει στα βιβλία αλλά μέσα στο λαό, φυσική και απροσποίητη, αφού έρχεται από τη ζωή του, εκφράζει το χαρακτήρα του, την πνευματική του ανάπτυξη και το ήθος του, με φραστική δύναμη που αναβλύζει απ' την κρυστάλλινη και πεντακάθαρη πηγή της γλώσσας, δίχως τίποτε το ψεύτικο και το περίτεχνο. Μια απ' τις σημαντικότερες κινητήριες δυνάμεις, που έδωσε ώθηση στη μαντινάδα και ακόνισε το μυαλό του Κρητικού για τη δημιουργία της, είναι ο συναγωνισμός.

Προέλευση μαντινάδας:

Οι Μαντινάδες είναι η πιο συνηθισμένη μορφή λαϊκού τραγουδιού και αποτελούν ποιητικό είδος διαδεδομένο σε ολόκληρη την Κρήτη. Η Κρητική μαντινάδα είναι δίστιχο με δεκαπεντασύλλαβους και ομοιοκατάληκτους στίχους στην διάλεκτο της Κρήτης. Κάθε μαντινάδα έχει αυτοτελές νόημα παρά την περιορισμένη έκταση της. Υπάρχουν ωστόσο και οι μαντινάδες που λέγονται σε απάντηση άλλης μαντινάδας. Στην περίπτωση αυτή η μια συμπληρώνει την άλλη και δεν ισχύει ο κανόνας του αυτοτελούς νοήματος. Η μαντινάδα είναι ο ξεχωριστός τρόπος με τον οποίο οι νέοι, οι γέροι και τα παιδιά της Κρήτης έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν κάθε στιγμή τη πληθώρα και τη διαφορετικότητα των συναισθημάτων τους, τον πόνο, τη χαρά, την προσμονή, τη λαχτάρα, τον έρωτα, τον θυμό, την εκδίκηση, τη νοσταλγία. Έχουν ειπωθεί και συνεχίζονται να λέγονται χιλιάδες μαντινάδες για κάθε εκδήλωση της ανθρώπινης ζωής. Οι περισσότερες αφορούν την αγάπη και τον έρωτα αλλά δεν λείπουν οι σατυρικές, της ξενιτιάς, διδακτικές, πειρακτικές, του αρραβώνα και του γάμου, για θέματα της καθημερινότητας και φυσικά για τον θάνατο και την απώλεια αγαπημένων προσώπων. Οι περισσότερες σπάνια γράφονται σε κάποιο τετράδιο, και ακόμα λιγότερες τυπώνονται σε κάποιο βιβλίο. Πολλές λέγονται και ξεχνιούνται, αλλά οι καλύτερες αποστηθίζονται και περνούν από στόμα σε στόμα. Οι μαντινάδες εμφανίστηκαν στην Κρήτη, σύμφωνα με τους ιστορικούς, κατά τον 15ο αιώνα, την περίοδο της Ενετοκρατίας. Οι Κρητικοί επηρεάστηκαν από τους Ενετούς ποιητές και την ευρωπαϊκή ποίηση και άρχισαν να χρησιμοποιούν την ομοιοκαταληξία, κάτι που δεν συνέβαινε μέχρι τότε. Καθοριστική φαίνεται να ήταν η επίδραση του Ερωτόκριτου στην επινόηση και την εξέλιξη της μαντινάδας. Πως άλλωστε να μην επηρεάσει τους ανθρώπους της Κρήτης, το ερωτικό ποίημα του Βιτσέντζου Κορνάρου με τους 10.000 στίχους του, που από τη στιγμή της δημιουργίας του (1590 μ.Χ) απαγγέλλονται και τραγουδιούνται διαρκώς αποσπάσματα του. Όσο για

τον ποιητικό λόγο γενικότερα, υπάρχουν ιστορικές πληροφορίες ότι χρησιμοποιούνταν στην Κρήτη από τους αρχαίους χρόνους. Αντίθετα με ότι πιστεύεται συνήθως, οι μαντινάδες δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο της Κρήτης. Μαντινάδες λέγονται επίσης τα λαϊκά δίστιχα στην Κάσο και Κάρπαθο, τα νησιά που γειτονεύουν με την Κρήτη στα ανατολικά της. Παρόμοια δίστιχα έχουν αναπτυχθεί και σε άλλα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου Πελάγους, ακόμα και στην Κύπρο, όπου είναι γνωστά σαν «τσατιστά». Αυτό που διαφοροποιεί την Κρήτη, είναι ότι η παραγωγή μαντινάδων συνεχίζεται αμείωτη, ειδικά στα χωριά της Κρήτης. Αντίθετα στον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο έχει σταματήσει ή μειωθεί δραματικά. Η Κρήτη καταφέρνει να συνδυάζει την παράδοση με την προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις, άγνωστο ως πότε.

Τα Ριζίτικα, οι μαντινάδες και οι ρίμες είναι σταλακτίτες των σπηλαίων της Κρητικής Ψυχής.

Είναι αποκρουσταλλωμένα δάκρυα του πόνου, είναι αριστουργηματικά κεντήματα ποιητικού λόγου. Είναι ψυχή βαθιά που καθρεφτίζει την αγάπη, το πόνο, το πόθο για τη λευτεριά, την αντρειοσύνη, το σεβασμό στα θεία, τη φύση και τους οικογενειακούς δεσμούς με αστέρευτη γλωσσοπλαστική ικανότητα.

Η στέγη της Κρητικής Δημοτικής Ποίησης –όπως αναφέρει στο βιβλίο του ο Ι. Παυλάκης ΡΙΖΙΤΙΚΑ (Εκδ. Αναστασάκης 1997)–στηρίζεται σε τρεις κίονες:

Α. Οι μαντινάδες θα λέγαμε είναι Ιωνικού ρυθμού δίστιχες, ομοιοκατάληκτες, 15σύλλαβες, περίτεχνες, λυρικές, βαθυστοχαστες με αυτοτελές νόημα.

Β. Τα Ριζίτικα είναι Δωρικά 4στιχα, 5στιχα ή πολύστιχα και συνήθως ανομοιοκατάληκτα. Επικολυρικά, μακρόσυρτα, μεγαλόπρεπα και ιδιαίτερα επιβλητικά εμποτισμένα με μία βαθιά μελαγχολία.

Γ. Οι Ρίμες, μοιάζουν με κίονες Κορινθιακού Ρυθμού, περίτεχνες ιδιαίτερα, πιο προσωπικές με μορφή κυρίως αφηγηματική. Είναι θα λέγαμε, ξέχωρα ποιητικά άνθη.

Κατά τη Βυζαντινή περίοδο δεν συναντούμε ομοιοκαταληξία στη Κρήτη, όμως καταγράφονται τα πρώτα είδη Δημοτικής Ποίησης: Ακριτικά τραγούδια, Παραλογές, Θρησκευτικά τραγούδια και Κάλαντα. Επίσης, στην ίδια ομάδα ανήκουν και τα Ριζίτικα, τα οποία δημιουργήθηκαν στα ορεινά του Ν. Χανίων, καθώς και οι Ρίμες που ανήκουν στην οικογένεια του Ριζίτικου.

Η ομοιοκαταληξία εμφανίζεται στο νησί κατά τη περίοδο της Ενετοκρατίας.

"Μεγάλη ήταν η επίδραση του Ερωτόκριτου στο Κρητικό λαϊκό δίστιχο και τη μαντινάδα. Είναι ζήτημα αν το είδος αυτό υπήρχε πριν το Κορνάρο... (Στυλιανός, Αλεξίου-Βιντσέντζου Κορνάρου, Ερωτόκριτος εκδ. "Ερμής" 1980).

Σε μία εποχή που το πρόχειρο και το επιπόλαιο τήνει να αποτελέσει το σύνηθες μέτρο, σε μια εποχή απρόσωπη και άμουση, που οι ρίζες της Πολιτισμικής μας κληρονομιάς ροκανίζονται καθημερινώς, ως θεωρήσουμε ότι ο Κρητικός ποιητικός λόγος σαν άκουσμα, σαν μελέτημα και σαν ανάγνωσμα έχει να προσφέρει μιιά γεύση πνευματικής ευδαιμονίας σε όλους μας.

Χαράς του μου θα μπορέσει να βιώσει τη βαθύτατη ιστορική, λαογραφική και γλωσσική τους διδαχή.....

Αγάπη

- Είναι μαρτύριο σκληρό,
να αγαπάς με πάθος,
και να σου λέει η καρδιά,
κάνεις μεγάλο λάθος.
- Άγαπη είναι ν'αγαπάς,
μα ν'αγαπάς με πόνο,
πολλοί δε ξέρουν ν'αγαπούν,
μα να πληγώνουν μόνο.
- Εγώ πολλά απ'τη ζωή,
δε ζήτηξα ποτέ μου,
μονάχα ένα νεαρό,
να μ'αγαπήσει Θεέ μου.
- Πέρασες με χαιρέτισες,
μου γέλασες και φεύγεις,
βλέπεις με κάτι τόσο απλό,
πόσες πληγές γιατρεύεις;
- Δεν έχει η αγάπη σύνορα,
δε τηνέ πιάνει νόμος,
είναι και θά'ναι μόνιμα,
νόμιμος δολοφόνος.
- Το σ'αγαπώ και να το λες,
μόνο αυτό δε φτάνει,
η αγάπη κάνει πράματα,
π'ανθρώπου νους δε βάνει.
- Το σ'αγαπώ να σου το πω,
σα λέξη δε μου φτάνει,
τα λόγια δεν ομολογούν,
όσα η καρδιά μου βγάνει.
- Το σ'αγαπώ δε θα στο πω ,
θα σου το ζωγραφίσω,
για να πειστείς πως δε μπορώ ,
αλλάργο σου να ζήσω.

- Το σ'αγαπώ δε λέγεται,
με λόγια ούτε το γράφεις,
τ'αληθινό το σ'αγαπώ,
το δείχνουμε με πράξεις.
- Η αγάπη είναι σα σκουριά, '
μες στη ψυχή σου μπαίνει,
σε κατατρώει ολόκληρο,
στο τέλος σε τρελαίνει.
- Μόνο με την αγάπη σου,
θα βρω την ευτυχία,
τ'άλλα για μένα στη ζωή,
δεν έχουνε αξία.
- Δε σου ζητώ να μ'αγαπάς,
η αγάπη δε ζητιέται,
είναι το μόνο αίσθημα,
που στη καρδιά γεννιέται.
- Ως σ'αγαπώ δεν μπορείς,
εσύ να μ'αγαπήσεις,
γιατί'σαι αλήτης κι'όπου βρεις,
γυναίκα θα φιλήσεις.
- Εσένα θέλω κι αγαπώ,
λατρεύω και θαυμάζω,
τ'άλλα τα αντράκια αδιάφορα,
και τυπικά κοιτάζω.
- Αγάπη είναι ν'αγαπάς,
πιο πάνω απ'τη ζωή σου,
και τη καρδιά σου να ρωτάς,
όχι τη λογική σου.
- Θεέ μου δε θέλω θησαυρούς,
και πλούτη να μου δώσεις,
θέλω αυτόν που αγαπώ,
ποτέ να μη πληγώσεις.
- Μόνο εσένα αγαπώ,
και μ'άλλον δε σ'αλλάζω,
εσένα θέλω να φιλώ,
εσένα ν'αγκαλιάζω.

- Έχω καρδιά που δε μπορεί εύκολα ν'αγαπήσει, μα ότι αγαπήσει τ'αγαπά, σαμέ να σταματήσει.
- Άγαπη είναι οντέ γελάς, να χαίρεται η καρδιά του, και οντέ πονείς να τρέχουνε, βροχή τα δάκρυά του.
- Σ'αγάπησα με πρόδωσες, μα μου έμαθες και κάτι, να μη χαρίζω τη καρδιά, όλη σε μίαν αγάπη.
- Εγώ'χω μάθει ν'αγαπώ, ότι έχει μόνο αξία, γι'αυτό και σε ξεχώρισα, και σου'χω αδυναμία.
- Αγάπα με γιατί και γω, άλλη δουλειά δε κάνω, μέρα και νύχτα σ'αγαπώ, όλο και παραπάνω.
- Δεν έχει η αγάπη σύνορα, δεν τηνέ πιάνει νόμος, κί'όπου περάσει και διαβεί, είναι ανοιχτός ο δρόμος.

Αγγέλους

- Δεν είναι πως δε σ' αγαπώ,
μήδε πως δε σε θέλω,
μα με φοβίζει να μπλεχτώ,
με τ' όμορφιές αγγέλων.
- Στ' αγγέλους επαράγγειλα,
την έννοια σου να έχουν,
και μου' παν πως οι άγγελοι,
αγγέλους δε προσέχουν.
- Ήντα ψεγάδι να σου βρω,
να πω πως δε σε θέλω,
απού'σαι πρώτος στ' όμορφιές,
άγγελε των αγγέλων.
- Με όνειρο δε συγκρίνεσαι,
μ' αλήθεια δε ταιριάζεις,
μ' αφού δεν είσαι άγγελος,
γιάντα αγγέλου μοιάζεις;
- Το αγγελικό σου πρόσωπο,
οντέ το βλέπω λιώνω,
και κάνω ευχές όσες μπορώ,
να' μια μαζί σου μόνο.
- Πολλοί αγγέλοι περπατούν,
στη γη μα δε με νοιάζει,
γιατί τον ωραιότερο,
έχω και μ' αγκαλιάζει.
- Ότι κι' αν λένε αδιαφορώ,
εγώ εσένα θέλω,
δε πρόκειται να σ' αρνηθώ,
άγγελε των αγγέλων.

- Ποτέ μου δε φοβήθηκα,
σ'όποια κί'αν μπήκα μπόρα,
μα ενός αγγέλου η μορφή,
μ'έχει λυγίσει τώρα.
- Όποιος κί'αν δει το δάκρυ σου,
θαύμα θα το νομίζει,
κανείς δεν έχει ξαναδεί,
άγγελο να δακρύζει.
- Θα σε προσέχω άγγελε,
που ήρθες στα όνειρά μου,
τέτοια αγάπη δε μπορώ,
να διώξω από κοντά μου.
- Δροικώ και λένε πως φονιά
σ'έχουν ονομάσει
μα γω σε βλέπω άγγελο
μοναδικό στη πλάση.
- Μια λέξη σου χίλιες χαρές
μου δίνει άγγελέ μου
μοναχογιέ της σκέψης μου
και ερωτικέ καημέ μου.
- Ψάχνω τριγύρω για να βρω
καρδιά που να σου μοιάζει
μα έναν άγγελο ο Θεός
στα χίλια χρόνια βγάζει.
- Αν ήσουν ένα δάκρυ μου
δε θά'κλαιγα ποτέ μου
μη φύγεις απ'τα μάτια μου
φύλακα άγγελε μου.
- Μου είπαν πως οι άγγελοι
στη γη δε κατεβαίνουν
μα σ'σαι η απόδειξη
πως θαύματα συμβαίνουν.

- Χρυσοί αγγέλοι πλέξανε
τη ρόδινη ματιά σου
και στάζει εξ ουρανού
για να μεθώ κοντά σου.
- Δως μου άγγελε μου τα φτερά
για λίγο μη πετάξω
πως αγαπώ έναν άγγελο
στο κόσμο να φωνάξω.
- Φαντάσου έναν άγγελο
χωρίς φτερά και στέμμα
να καταλάβεις τι θωρρώ
οντά ξανοίγω εσένα.
- Οι αγγέλοι οντά σε δουν
θα χάσουν τη λαλιά τους
θα'σαι γι'αυτούς καλύτερος
και από την ομορφιά τους.
- Λένε πως είναι στα'ουρανούς
αγγέλοι και πετούνε
μα γω συχνά τσι συναντώ
στη γη να περπατούνε.
- Δε ξαναμπαίνω σε εκκλησιά
να κάμω το σταυρό μου
γιατί μου στέρησε ο Θεός
το φύλακα άγγελό μου.
- Σου στέλνω άγγελο κρυφό
να σε φυλάει τη νύχτα
να'χεις όνειρα γλυκά
μωρό μου καληνύχτα.
- Φύλακας άγγελος για σε
ωστέ να ζω θα είμαι
και μη ξεχνάς πως σ'αγαπώ
Μελαχρινέ μου κρίνε.

- Η μάνα είναι πάντοτε φύλακας άγγελός σου κι ήντα ζητά για αντάλλαγμα ένα χαμόγελό σου.
- Κι άγγελο ακόμη κιανέ δω δε φέρνει στη μορφή σου χαρώ ντα τα ματάκια σου και τη γλυκιά φωνή σου.
- Άγγελος είσαι του Θεού που ήρθες για να σώσεις ένα κορμί που σου ζητά αγάπη να του δώσεις.
- Γιάντα να ζεις σαν άγγελος μόνο στα όνειρά μου άντε να πεις το σ'αγαπώ να μπεις και στη καρδιά μου.
- Στον ύπνο είπα του Θεού να'ρθει να σε φυλάει αγγέλοι,αγγέλους δε φυλούν είπε και μου γελάσει.
- Είσαι ένας άγγελος στη γη απ'το Θεό σταλμένος κι όποιος στα μάτια σε κοιτά σε βλέπει μαγεμένος.
- Λάθη δεν κάνει ο Θεός μα αν το μετανιώσει θα'θελα έναν άγγελο πίσω να μου τον δώσει.
- Ζηλεύει φαίνεται ο Θεός γ'αυτό βροντά και βρέχει γιατί'χω έναν άγγελο που εκείνος δε τον έχει.

- Και ο Θεός εζήλεψε από την ομορφιά σου κίσαξε αγγέλους που'χουνε μάτια σα τα δικά σου.
- Θέλω να γίνω άγγελος κοντά σου να σιμώσω κι ίσως με κείνη τη μορφή ποτέ μη σε πληγώσω.
- Τσ'αγγέλους σου καμιά φορά Θεέ μου ανέ μετρήσεις αυτόν που λείπει τον έχω γω μα μη μου τον στερήσεις.

Απειλητικές

- Ένα σου λέω κοπελιά,
ετσέ να του αγγίξεις,
καλιά να τρέξεις και να βρεις,
καράβι για να φύγεις.(Μ.Τ)
- Άσε τσι λοξές μαθιές,
που ρίχνεις κάθε τόσο,
γιατί θωρώ τη φυλακή,
να μη τηνέ γλιτώσω.(Μ.Τ)
- Άσε τσι λοξές μαθιές,
που ρίχνεις "άθελά" σου,
γιατί'μαι ο χίλιος διάολος,
και θα με βρείς μπροστά σου.
- Άμε να πεις στη νέα σου,
να μη στραβοξανοίγει,
για ανέ παντίξομαι ποθές,
δε θα μπορεί να φύγει.(Μ.Φ)
- Δε θα με κάμει μια χαζή,
να πάψω να ασχολούμαι,
έτσι και πράμα να μου πεί,
να δείς θα τσακωστούμε.(Μ.φ)
- Άστονε ήσυχο κοπελιά,
στο διάολο μπλιό άμε,
για ανέ σας ξαναδώ μαζί,
θα σε πατήσω χάμε.(Μ.φ)
- Άμε να πείς στη νέα σου,
πως ανέ τηνέ πετύχω,
θελά τσι βγάλω τ'άντερα,
να τσι τα κολλώ στο τοίχο.
- Έμαθα ότι εσύ,
με κάποια άλλη στέλνεις
θανάτους και κηδείες,
μωρό μου ν'ανημένεις.(Μ.Τ)

- Μ'έκαμες φως μου να πονώ,
βαθιά να με πληγώσεις,
μα γω σου το ορκίζομαι,
πως θα μου το πλερώσεις.(Μ.Τ)
- Όποια νομίζει ότι μπορεί,
να μπει ανάμεσά μας,
δε θά'ναι και πολύ,
καλά τα ξέτελά μας.
- Κοπελιά ένα θα σου πω,
και βάλτο στο μυαλό σου,
ξάνοιγε χάμε οντέ περνώ,
κάντο για το καλό σου.(Μ.Φ)
- Προετοίμαζε τη μάνα σου, και τρέχε τοίχο-τοίχο, και να εύχεσαι στο Θεό,
ποτέ μη σε πετύχω, γιατί να ξέρεις κοπελιά, πως στα'χω μαζεμένα, εδά
εκείνος ζει αλλού, και μακριά από μένα, γιατί εγώ σου τό'χα πεί, αν μπείς
ανάμεσά μας, δε θά'ναι και πολύ, καλά τα ξέτελά μας, και γω τσι όρκους τσι
κρατώ, και ανέ σε πετύχω, την εδική σου κεφαλή, θα σου τη σπω στο τοίχο,
γι'αυτό πρόσεχε ανέ θες, το νου σου πάντα να'χεις, γιατί στα δευτερόλεπτα,
μπορεί να μην υπάρχουν.(Μ.Τ και Μ.Φ)
- Συγκεντρώσου μια ολιά, πάθιε και λίγο χάμε, έλα να παντίξομαι ποθές, και
ότι λες κάμε, εγώ δεν εφοβήθηκα, τη μάνα απού με γέννα, και θα φοβηθώ
εγώ, κορίτσι μου εσένα; θαρρώ δε στά'πανε καλά,ή όνειρα πολλά
κάνεις,αλλιώς δεν εξηγήται αλλιώς,πως απ'όλες τσι μπάντες χάνεις,κοντά τα
χέρια σου λοιπόν, απ'το αγόρι μου θα είναι, αλλιώς βρες καράβι, και
κατευθείαν φύγε, για ανέ κούσω πράμα τσα, στη φυλακή θα ποδώσω, γιατί
να είσαι σίγουρη, πως θα σε τελειώσω, και γω ότι λέω κάνω ντο, και δε
φοβούμαι πράμα, γιατί για το συγκεκριμένο νεαρό, κάνω γω τα πάντα.(Μ.Τ)
- Έτσι και μόνο μια φορά, μόνη να τη πετύχω, θα τηνέ πιάσω θέλει γω, να τη
κολλώ στο τοίχο, γιατί αυτή μας χώρισε, μπήκε ανάμεσά μας, και έδιωξε τα
αισθήματα , και όλα τα όνειρά μας, μα γω σου λέω να τσι πεις, να φύγει
απ'τη ζωή σου, άντε γιατί μας τά'πριξε, μπλιό η ξενέρωτή σου, α! και να σου
πω, και κάτι τελευταίο, κάποτε στη θέση μου θά'ρθείς, αυτό'ναι το ωραίο,
γιατί ο τροχός κάποια στιγμή, να δεις πως θα γυρίσει, όμως να δούμε
τοτεσάς, πως μπλιο θα σ'έχω φήσει.(Μ.Φ)

Ζήλεια

- Απ'την αγάπη τη πολύ,
που τού'χω θα ποδώσω,
ζηλιάρα,νευρασθενικιά,
και θα τονέ σκοτώσω.
- Η ομορφιά σου μ'έκαμε,
και οι όμορφοί σου τρόποι,
ζηλιάρα,νευρασθενικιά,
και μπλέξανε οι αθρώποι.
- Εσύ θαρρείς πως σ'αγαπώ,
και τό'χεις βρει μεγάλος,
μα γω σε χρησιμοποιώ,
για να ζηλεύσει ο άλλος.
- Δεν είμαι εγωϊστρια,
μα θα το πω με πνίγει,
αυτή που λες πως αγαπάς,
μπροστά μου πέφτει λίγη.
- Δε σε ζηλεύω κοπελιά,
ούτε σε φοβούμαι,
μάθε απλώς καημένη μου,
πως τώρα σε λυπούμαι.
- Αγάπη παθολογική,
τού'χω και με τρομάζει,
γι'αυτό ζηλεύω και μισώ,
στο κόσμο ότι θαυμάζει.
- Ποτέ μου δεν εζήλεψα,
σε πλούτη και παλάτια,
ζηλεύω μόνο σα σταθούν,
σ'άλλη τα δυο σου μάτια.
- Αυτή εδώ που σε κρατά,
σφιχτά από το χέρι,
πες τζη πως η αγάπη σου,
είμαι και να το ξέρει.

- Ζηλεύω μα τη ζήλια μου,
δε θέλω να σου δείξω,
να μη σταθεί εμπόδιο,
και δε σου ξαναγγίζω.
- Καθόλου δε με πείραξε,
απού με άλλη σ'είδα,
τι να ζηλέψω τσι βροχής,
εγώ'μαι καταιγίδα.
- Αφού δεν ήμουν ικανή,
στα χέρια μου να σ'έχω,
εδά σε χέρια αλληνής,
σε βλέπω και ζηλεύγω.(Μ.Τ)
- Ζηλιάρα και καχύποπτη,
έχω καταντήσει,
και κακομοίρα όποια'ρθει,
φως μου να σου μιλήσει.(Μ.Τ)
- Ζηλεύω μα δε θα στο πω,
να πεις άντε πάλι,
ετινέ η ζήλια τζη,
στη τρέλα θα με βγάλει.(Μ.Τ)
- Σκόνη ν'αγγίξει πάνω σου,
θεριό με κάνει η ζήλια,
σκέψου να πούνε σ'αγαπώ,
σ'άλλη τα δυο σου χείλια.
- Η ζήλια είναι αφορμή,
και η αγάπη αιτία,
και δε μπορώ να φω χαρά,
στο κόσμο πια καμία.
- Η ζήλια φέρνει χωρισμό,
και ο χωρισμός πληγώνει,
μη με ζηλεύεις αν δε θες,
φως μου να μείνεις μόνη.
- Ζηλεύω ότι σ'ακουμπά,
ακόμα και το ρούχο,
γιατί αγγίζει το κορμί,
που αδυναμία του'χω.

- Ανέ ζηλεύεις τα λεφτά,
έχεις μικρή μου χάσει,
είσαι φτηνή και ο πιο φτωχός,
μπορεί να σ'αγοράσει.
- Ζηλεύω και τρελένεσαι,
ζηλεύεις και μ'αρέσει,
είναι το αλατοπίπερο,
μωρό μου σε μια σχέση.
- Ποια είναι αυτή που σ'αγαπά
και σε φιλά στο στόμα
για να τσι καμώ δωρεάν
δυο-τρία μέτρα χώμα.

Μάτια

- Χιλιόμετρα για χάρη σου,
έκανα μα χαλάλι,
αφού δανε τα μάτια μου,
τα εδικά σου πάλι.
- Όση κι'αν έχω δύναμη,
παραλυώ μπροστα του,
όταν στραφούν απάνω μου,
τα μάτια τα δικά του.
- Τέσσερα μάτια δυο καρδιές,
όταν συναντηθούνε,
γλυκιές που'ναι οι στιγμές,
μα γρήγορα περνούνε.
- Να τα χαρώ τα μάθια σου,
που τα 'χεις μαθημένα,
να κάνουν πως κοιτούν αλλού,
ενώ κοιτούν εμένα.
- Είμαι τρελή με τρέλανε,
μωρό μου ο σεβντάς σου,
τα μάτια σου τα ερωτικά,
και τα πεισματικά σου.
- Πώς να σου πω πως σ'αγαπώ,
τι ξέρεις να διαβαζεις;
αφού τη γλώσσα τσι καρδιάς,
και τη μαθιά δε βγάζεις.
- Όλα τ'αστέρια τα'ουρανού,
ν'αποτελέσουν ένα,
δε πρόκειται να συγκριθούν,
με το δικό σου βλέμμα.

- Ξανοίγεις με ξανοίγω σε,
ξανοίγει ο γης τον άλλο,
μα δε μπορώ αμωναχή,
συμπέρασμα να βγάλω.
- Τα μάθια ενός μελαχρινού,
είναι ο παράδεισός μου,
και άλλοτε πάλι γίνονται,
πίσα και πεδεμός μου.
- Γ'αγάπα γι'αρνήσου με,
για πες των αμαθιών σου,
να μη με σαϊτεύγουνε,
οντές περνώ από μπρός σου.
- Έγω τη βρήκα τη χαρά,
μέσα στα δυο σου μάτια,
κί'ασε τ'άλλους να τη ψάχνουνε,
σε πλούτη και παλάτια.
- Κάθε σου γέλιο μαχαιριά,
κάθε μαθιά σου σφαίρα,
με ετσά ψυχρό εκτελεστή,
πως θα τα βγάλω πέρα.
- Έχουν ταλέντο και μπορούν,
τα μάτια να μιλούνε,
κί'ας λένε ότι τ'άχουμε,
μόνο για να θωρούμε.
- Τα μάτια σου τα καστανά,
μόλις τα δω τα χάνω,
γιατί'ναι τα ομορφότερα,
στο κόσμο τον απάνω.
- Όποια κι αν δει αγόρι μου,
τα μάθια τα δικά σου,
αμέσως βυθίζεται,
στα πάθη του σεβντά σου. (Μ.Τ)
- Μάτια ομορφότερα;
ποτέ μου δε ξανάδα,

νιώθω σα νά'μαι στη βροχή,
και απείς σε δω λιακάδα.(Μ.Τ)

- Τα μάτια σου τα λάτρεψα,
όταν σε πρωτοείδα,
μα η φωτιά μου έσβησε,
όταν με άλλη σ'είδα.
- Καστανομάτη νεαρέ,
και ομορφέ μου άντρα,
ίσαμε να'χω γω πνοή,
θα σ'αγαπώ για πάντα.(Μ.Τ)
- Ω τα παντέρμα μάθια του,
σα τα θωρώ και λιώνω,
μα μόνο μ'ένα βλέμα του,
εκεία αποτελειώνω.(Μ.Φ)
- Δικαιώμα να τον θωρώ,
έχω και δεν αλλάζει,
πως θα του ρίχνω βλέμματα,
πειράζει; δε πειράζει.(Μ.Φ)
- Και σ'άλλα μάτια έχω δει,
σα το δικό σου χρώμα,
μα βλέμμα σα το βλέμμα σου,
δεν έχω δει ακόμα.
- Λέξεις δεν ανταλλάζουμε,
καθόλου δε μιλούμε,
μιλώ γω με τα μάθια σου,
και πράμα δε φοβούμαι.(Μ.Φ)
- Σα σε θωρώ τρεζένομαι,
και γίνομαι κομμάτια,
και είναι αιτία για όλα αυτά,
τα όμορφά σου μάτια.(Μ.Φ)
- Τα μάθια είναι να κοιτούν,
μά'χουνε και άλλη χρήση,

μιλούνε όταν δε μπορεί,
το στόμα να μιλήσει.

- Όσες φορές κ'αν σε κοιτώ,
δε σε χορτένω φως μου,
γιατί στα μάθια σου θωρώ,
το νόημα του κόσμου.
- Εγώ δεν είμαι χριστιανός,
είμαι ειδωλολάτρης,
γιατί πιστεύω και αγαπώ,
στα μάθια μιας αγάπης.
- Ανάθεμά τη την στιγμή,
ανάθεμά την ώρα,
που σ'είδανε τα μάθια μου,
και τι θα γίνω τώρα;
- Μέσα στα μαύρα μάτια σου,
στις κόρες απού λένε,
εκεία διαβάζω γράμματα,
που χείλη δε τα λένε.
- Φωτιά μεγάλη πυρκαγιά,
σκορπά κάθε μαθιά σου,
και μες στη φλόγα καίγεται,
όποιος βρεθεί κοντά σου.
- Τα μάθια σου με ζάλισαν,
και έχασα το μυαλό μου,
αχ και τι δε θα'δυνα,
να σ'έχω στο πλευρό μου.

Μίσος

- Ερίμαξές μου τη ζωή
Μα θα τα βρεις μπροστά σου
Γιατί'ναι ρόδα και γυρνά
Και θα'ρθει και η σειρά σου.
- Ότι από σένα μού'μεινε
είναι να σε λυπούμαι
δε σε μισώ, δε σ'αγαπώ
μόνο στεναχωρούμε.
- Χάμε θωρρώ και λέω ντο
ψηλά ορκίζομαί ντο
πως θα σε κάμω να πονείς
μόνο ανείμενέ ντο.
- Δε θέλω με το παρελθόν
να έχω πάρε-δώσε
σ'αγάπησα αληθινά
μα τώρα πια μισώ σε. (Μ.Φ)
- Σε σκέφτομαι μα μη θαρρείς,
μ'αυτό πως αγαπώ σε
κατάλαβέ το πώς εγώ
άρχισα να μισώ σε. (Μ.Φ)
- Τώρα μπορείς ελεύθερα,
ότι σ'αρέσει να'χεις
όμως για μένα έπαψες
σαν άντρας να υπάρχεις.
- Θεέ μου και ρίξε μια φωτιά
τ'αρσενικά να κάψει
γιατί κανείς δε φέρθηκε
στα λόγια του εντάξει.
- Να μη ρωτάς πως τα περνώ
και ποιος με αγκαλιάζει

μάθε και να'σαι σίγουρος
σε πράμα δε σου μοιάζει.

- Φεύγεις και λες πως δίχως μου
ο κόσμος είν' ωραίος
μα μάθε πως καλύτερα
γελά ο τελευταίος.
- Σ'αγάπησα και μου'δωκες
τόσο μεγάλο πόνο
φύγε γιατί σιχαίνομαι
απού σε θωρρώ και μόνο.
- Εδά μ'αυτόν που βρίσκομαι
σε πράμα δε του μοιάζεις
και οντέ σε φέρνω στο μυαλό
αλήθεια αηδιάζεις.
- Ότι θελήσεις κάμε ντο
πράμα δε με πειράζει
αν μ'αγαπάς ή αν με μισείς
και ποιά σε αγκαλιάζει.
- Εγώ'μαι που σ'αγάπησα
μα τώρα πια μισώ σε
δε θέλω με ανίκανους
να έχω πάρε δώσε.
- Δε θέλω μπλιο να σε θωρρώ
μισώ σε πως το λένε;
μόνο γιατί τα έκαμες
τα μάθια μου να κλαίνε.(M.T)
- Δε θέλω μπλιο να σε θωρρώ
μισώ σε πως το λένε;
βαρέθηκα τα μάθια μου
για πάρτη σου να κλαίνε.(M.T)
- Ψυχράθηκα και σε μισώ
σιχαίνομαι πως το λένε;

να πας σ'αυτές τσι μιας βραδιάς
που λες οτί σε θένε.(Μ.Τ)

- Το μίσος απού έχω σου
δεν είναι και τυχαίο
σ'αγάπησα, με πρόδωσες
αυτό'ναι το σπουδαίο.(Μ.Τ)
- Αν δε μπορείς να μ'αγαπάς
τότε να κάμεις τ'άλλο
να με μισείς μάναι κί'αυτό
συναίσθημα μεγάλο.
- Δε σε μισώ κατέχεις το
μα σου εύχομαι μια μέρα
ότι αγαπήσεις πιο πολύ
να σε πετάξει πέρα.
- Έφυγες μίσος δε κρατώ
κακία δε σου πιάνω
ετσά'ναι μένα η μοίρα μου
και ότι αγαπώ το χάνω.
- Αν δε μπορείς να μ'αγαπάς
μίσος μονάχα δως μου
μου φτάνει να αισθάνεσαι
κάτι για μένα φως μου.
- Δε σε μισώ που μου'δωκες
τόσο μεγάλο πόνο
γιατί συνήθισε η καρδιά
να σε λατρεύει μόνο.
- Μισώτονε τον άνανδρο
μα δε τον καταργιούμαι
θα μείνει μόνος στη ζωή
και έτσι τονέ λυπούμαι.
- Χωρίσαμε δε σε μισώ
ούτε σε καταργιούμαι

γιατί δε θέλω να βρεθείς
κι συ στη θέση αυτού'μαι.

- Τα λάθη μου δε τα κοιτώ
δε μετανιώνω ουτ'ένα
το μόνο ανεπίτρεπτο
που πίστεψα σε σένα.
- Είσαι η σκέψη του μυαλού
και τσι καρδιάς ο πόνος
είναι στιγμές που σ'αγαπώ
και σε μισώ συγχρόνως.
- Εθάρριες πως τη δύναμη
να σ'αρνηθώ δεν έχω
μα μάθε πως όσο σ'αγαπώ
να σε μισώ κατέχω.
- Από το μίσος προτιμώ
καλιά ν'αδιφορήσω
εσύ να λιώνεις στα "γιατί"
και γω να προχωρήσω.
- Κακία ή μίσος δε κρατώ
στη τυχερή που σ'έχει
εγώ το μόνο που ζητώ
είναι να σε προσέχει.
- Αν μ'αγαπάς ή αν με μισείς
η διαφορά μικρή είναι
γιατί εγώ λατρεύω σε
μελαχρινέ μου κρίνε.
- Μίσος κι αν έχεις μέσα σου
κράτα το για να ζήσεις
εγώ κρατώ μες στη καρδιά
όμορφες αναμνήσεις.
- Δε σου ζητώ να μ'αγαπάς
δικαίωμα δεν έχω

μα ούτε και να με μισείς
το μίσος δε τ'αντέχω.

- Από το μίσος πιο σκληρή
είναι η αδιαφορία
αυτή θα μεταχειριστώ
και γω για τιμωρία.
- Ψευτιές πουλάς πως μ'αγαπάς
κάνεις καθάρια απάτη
μα θα πληρώσεις ακριβά
τη ψεύτικη σου αγάπη.
- Σε ξέχασα και σέ'σβησα
για πάντα απ'τη καρδιά μου
και μάθε πως σ'ονόμασα
<<Λάθη απ'τα παλιά μου>>.
- Φεγγάρι ψάξε να τον βρεις
και πες του να κατέχει
πως στη καρδιά μου για να μπει
θέση κενή δεν έχει.
- Πάντα μ'αρέσει ν'αγαπώ
καρδιές που με μισούνε
φαντάσου πόσο αγαπώ
αυτές που μ'αγαπούνε.

Μεθοδολογία

Αρχικά επιλέξαμε την διευρηνητική εργασία «Κρητική Μαντινάδα και Κρητική Παράδοση» μέσα από διάφορες άλλες. Στη συνέχεια, αφού φτιάξαμε μια ομάδα, αναλάβαμε από τα θέματα που μας δόθηκαν τη προέλευση και τον όρο της μαντινάδας και μερικά θέματα ως υποκατηγορίες. Έπειτα ξεκινήσαμε την εργασία μας ψάχνοντας πληροφορίες στο διαδίκτυο και συγκεντρώνοντας τες. Αφού βρήκαμε όσες πληροφορίες μας χρειαζόνταν σχετικά με την μαντινάδα, τις τροποποιήσαμε όπως μας άρεσαν και έτσι τελειώσαμε την εργασία μας. Εφόσον είχαμε τελειώσει το βασικό περιεχόμενο της εργασίας, φτιάξαμε το εξώφυλλο, την εισαγωγή, τα περιεχόμενα και την μεθοδολογία

Βιβλιογραφία

Βιβλία:

- 1) Αντώνης Ζαχαριουδάκης (Γαριπαντώνης) " Μανινάδες"
- 2) Λευτέρης Καλομοίρης " Μια μαντινάδα μια ζωή"
- 3) Γεώργιος Σταματάκης (Λεονταρογιώρης) "Λοήσιμα"
- 4) Γιάννης Θεοδωράκης " Ο άγγελος μου"
- 5) Ανωνία Μηλογιαννάκη " Δώσε φτερά του λογισμού"
- 6) Κωστής Περάκης "Μαντινάδες της αγάπης και του χωρισμού"

Διαδίκτυο

<http://www.anogi.gr/archives/2847>

www.mantinades.gr/agapi

www.patris.gr/agapi

www.angelfire.com/agapi

www.mantinades.gr/matia

www.vaggelis.gr/mantinades-aggeloi

www.mantinades.gr/misos

www.patris.gr/misos

www.patris.gr/songs